

24 с.

Кобилянський, 2010 – Кобилянський О. В. Компетентнісний підхід до вивчення безпеки життєдіяльності у вищій школі / О. В. Кобилянський // Збірн. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету. Серія педагогіка / [редкол. : П. С. Атаманчук (голова, наук. ред. та ін.). – Вип. 16. – Кам'янець-Подільський : КПНУ ім. Огієнка, 2010. – С. 282–285.

Кобилянський, 2008 – Кобилянський О. В. Підготовка спеціалістів з безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах / О. В. Кобилянський // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія // Зб. наук. праць. – Вип. 25 – Вінниця : ТОВ Планер, 2008. – С. 188–192.

Кобилянський, 2012 – Кобилянський О. В. Теоретико-методичні основи навчання безпеки життєдіяльності студентів економічних спеціальностей у вищих навчальних закладах : [моногр.] / О. В. Кобилянський. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 590 с.

REFERENCES

Bueva, 1978 – Bueva L. P. Chelovek: deiatelnost y obshchenye / L.P. Bueva. – М.: Polytyzdat, 1978. – 82 s.

Zorina, 2010 – Zorina M. O. Do problemy vyznachennia aktualnosti i osoblyvosti formuvannia kultury bezpeky zhyttiediialnosti / M. O. Zorina // Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh. – 2010. – № 8. – S. 149 – 153.

Kliuchevye voprosy praktyky..., 2002 – Kliuchevye voprosy praktyky povysheniia kultury bezopasnosti. Doklad Mezhdunarodnoi konsultativnoi hruppy po yadernoi bezopasnosti. – Seryia yzdanyi po bezopasnosti, INSAG -15. – Vena : MAHATЭ, 2002. – 24 s.

Kobylianskyi, 2010 – Kobylianskyi O.V. Kompetentnisnyi pidkhd do vyvchennia bezpeky zhyttiediialnosti u vyshchii shkoli / O.V. Kobylianskyi // Zbirn. nauk. prats Kamianets-Podilskoho natsionalnogo universytetu. Seriiia pedahohika / [redkol.: P.S. Atamanchuk (holova, nauk. red. ta in.). – Vyp. 16. – Kam'ianets-Podilskyi: KPNU im. Ohiiienka, 2010. – S. 282–285.

Kobylianskyi, 2008 – Kobylianskyi O. V. Pidhotovka spetsialistiv z bezpeky zhyttiediialnosti u vyshchyykh navchalnykh zakladakh / O. V. Kobylianskyi // Naukovi zapysky VDPU im. M. Kotsiubynskoho. Seriiia : Pedahohika i psykholohiia // Zb. nauk. prats. – Vyp. 25 – Vinnytsia : TOV Planer, 2008. – S. 188–192.

Kobylianskyi, 2012 – Kobylianskyi O. V. Teoretyko-metodychni osnovy navchannia bezpeky zhyttiediialnosti studentiv ekonomichnykh spetsialnostei u vyshchyykh navchalnykh zakladakh : [monohr.] / O. V. Kobylianskyi. – Vinnytsia : VNTU, 2012. – 590 s.

Надійшла до друку 9.07.2014.

УДК 303.823 – 057.17

Алла Клімова

СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС СУЧАСНОГО МЕНЕДЖЕРА: СУСПІЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПРОФЕСІЙНІ ВИМОГИ

У статті досліджуються особливості діяльності менеджера в сучасних ринкових умовах, визначаються ключові компетентності, які сприяють забезпеченню його ефективної професійної діяльності.

Розкривається вплив економічного, політичного та соціального середовища на формування особистості сучасного менеджера

Виявлено основні тенденції та закономірності, які визначають ефективність роботи менеджера в сучасних умовах.

Автор пропонує модель формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах економічного профілю, яка забезпечує реалізацію компетентнісного підходу, відображає зміст та оптимальні педагогічні умови цього процесу.

Ключові слова: менеджер, професійні якості, особистісні якості, компетентнісний підхід, управлінська компетентність.

В статье исследуются особенности деятельности менеджера в современных рыночных условиях, определяются ключевые компетентности, которые способствуют обеспечению его эффективной профессиональной деятельности.

Раскрывается влияние экономической, политической и социальной среды на формирование личности современного менеджера.

Выявлены основные тенденции и закономерности, которые определяют эффективность работы менеджера в современных условиях.

Автор предлагает модель формирования управленческой компетентности будущих менеджеров в высших учебных заведениях экономического профиля, которая обеспечивает реализацию компетентностного подхода, отражает содержание и оптимальные педагогические условия этого процесса.

Ключевые слова: *менеджер, профессиональные качества, личностные качества, компетентностный подход, управленческая компетентность.*

The article deals with the peculiarities of the manager in today's market conditions, identifies key competencies that contribute to its effective occupation.

It reveals the impact of economic, political and social environment on the formation of the personality of the modern manager.

The basic trends and patterns that determine the effectiveness of the manager in the modern world.

The author offers a model of managerial competence of managers in higher education economics, which ensures the implementation of competence approach reflects the content and pedagogical optimal conditions of the process.

Keywords: *the manager, professional qualities, personal qualities, competence approach, management competence.*

Постановка проблеми. У даний час ринок праці диктує нові вимоги до якості та рівня професійної підготовки високоосвічених, компетентних фахівців, які спроможні застосовувати свої знання та вміння в різних сферах діяльності.

У контексті суспільних перетворень зросли й вимоги до професійного рівня менеджерів, яким сьогодні необхідно бути активними суб'єктами своєї професійної діяльності, володіти високим рівнем управлінської компетентності, що є важливою складовою професійної компетентності та дозволяє ефективно вирішувати управлінські завдання в постійно змінних умовах життєдіяльності суспільства.

Масовий характер професії, її традиційна значущість поряд з зростаючою тенденцією до підвищення залежності життєдіяльності організації від ефективності управління спонукають до уточнення і систематизації уявлень про те, яким повинен бути професійний менеджер.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що чимала кількість вчених намагалися виявити основні риси та якості, які повинні бути притаманні сучасним менеджерам. Зокрема це такі вчені, як Г.Кот, В. Терешенко, М. Виноградський, С. Козловська, Г. Падерець, І. Чубаєва, Л. Довгань, Л. Скібіцька, Д. Смоленніков, В. Розанова, Лі Якокка, А. Файоль, В. Козубенко, Л. Дідковська, Й. Завадський, О. Леонтьєва, Ю. Лаврикова, І. Сінова, М. Вудкок, О. Володько, Т. Клімович та інші. У наукових працях вчених підкреслюється те, що професіоналізм діяльності менеджерів залежить від рівня їх здібностей, від якості початкової професійної підготовки та самовдосконалення.

Тому сьогодні надзвичайно важливим і актуальним є дослідження особливостей діяльності менеджерів, їх професійних та особистісних якостей, для того, щоб підготовка майбутніх спеціалістів у ВНЗ була зорієнтована на вимоги ринку праці, на оволодіння такими знаннями, вміннями і навичками, які дозволять найбільш швидко адаптуватися до професійної діяльності.

Метою написання статті є аналіз особливостей діяльності менеджерів і визначення сучасних вимог до професійних та особистісних якостей, які необхідно розвивати у майбутніх менеджерів під час навчання у ВНЗ економічного профілю.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи суть управлінської діяльності і визначаючи загальні фактори в роботі менеджерів, слід, насамперед, визначити кого називають менеджером.

Науковці вкладають в це поняття різний зміст. Найбільш загальноновживаними є нижченаведені трактування.

Менеджер – це людина, що обіймає управлінську посаду й наділена повноваженнями прийняття рішення з певних видів діяльності організації, що функціонує в ринкових умовах [Білошапка, 2008, с. 20].

Менеджер – це професійно підготовлений керівник, спеціаліст, що займається організацією роботи колективу людей на основі спеціальних методик і процедур [Діденко, 2013, с. 203].

Менеджери – категорія працівників, які професійно здійснюють управління людьми, вони відповідальні за отримання результатів від конкретних зусиль інших людей, котрі працюють як індивідуально, так і об'єднані в групи чи організації. Це висококваліфіковані спеціалісти, вмілі організатори виробництва, наставники підлеглих, які працюють як в системі «людина-техніка», так і в системі «людина-людина» [Діденко, 2013, с. 202].

Менеджери – формують цілі організації, забезпечують її ресурсами, планують і здійснюють контроль, приймають рішення й організують діяльність. Особистість менеджера – це головний фактор забезпечення ефективного розвитку фірми [Менеджер, 2008].

Такі визначення менеджера, на нашу думку, відповідають сучасному підходу до управлінської діяльності. Вони можуть бути віднесені до управління організацією в цілому, управління конкретним підрозділом чи окремих працівником в організації. Головним в цих визначеннях є відповідальність менеджера за координацію діяльності колективу чи окремого працівника при вирішенні конкретних задач з метою досягнення цілей організації. При цьому слід мати на увазі, що менеджери можуть виконувати в організації і іншу роботу (мати і інші обов'язки) в доповненні до управлінських функцій.

Управлінська діяльність входить до переліку професійних компетенцій освітнього стандарту вищої професійної освіти за напрямком підготовки 6.030601. «Менеджмент» і є ключовою для майбутнього менеджера як управлінця. Визначивши зміст компетенцій, які слугують

засобом формування управлінської компетенції, ми представляємо узагальнену структуру її формування. До її складу входить: проєктувальна компетенція (аналіз, планування, прогнозування діяльності); конструктивна компетенція (прийняття різноманітних управлінських рішень); мобілізаційна компетенція (мотивація і стимулювання діяльності підлеглих); комунікативна компетенція (конструювання ділових взаємостосунків, організація зв'язку з зовнішнім середовищем); організаційна компетенція (організація, координування, контроль діяльності).

Очевидно, що всі означені компетенції в своїй основі визначаються наявністю системи загальноосвітніх та спеціальних знань, здобутих у результаті цілеспрямованого навчання. Окрім цього, ми передбачаємо що *управлінська компетентність, як різновид професійних компетентностей, реалізується через спеціальні навички, соціально обумовлені якості особистості (комунікативність, організованість, відповідальність), які опосередковують процес формування професійної готовності до виконання управлінських функцій.*

На основі вищесказаного, *під управлінською компетентністю майбутніх менеджерів ми розуміємо соціально обумовлену складову їх професійної компетентності, яка представляє інтегроване динамічне утворення (здатність), що характеризується системою знань і навичок з теорії та практики управління й опосередковується особистісною готовністю спеціаліста до їх практичної реалізації.*

У процесі аналізу наукових доробок виокремлено основні компоненти управлінської компетентності майбутніх менеджерів, а саме: *освітній, когнітивний, особистісний та поведінковий (діяльнісний) компонент.* Освітня складова передбачає наявність системи знань про сутність управлінської діяльності, її функції, місце у системі інших компетенцій. Достатньо обґрунтованою видається когнітивна складова управлінської компетентності майбутнього управлінця: дослідники особливого значення надають здатності менеджера до аналізу та проєктуванню реальних проблемних ситуацій, до цілепокладання і вибору ефективного управлінського рішення, управлінського мислення.

Виділення нами *особистісного компоненту* зумовили емпіричні дослідження мотивів управлінської діяльності, їх ієрархії, а також значний інтерес до особистісних (зокрема, вольових та комунікативних) якостей, необхідних успішному менеджеру. Ми вважаємо, що когнітивна складова передбачає інтелектуальну активність студента (постановку професійних задач, оцінку їх значущості, формування адекватних уявлень щодо можливостей та наслідків управлінської діяльності). Водночас професійно-особистісні якості певним чином опосередковують цілеспрямовану менеджерську діяльність і проявляються у процесі переборювання сумнівів, уміннях мобілізуватись на досягнення поставлених цілей.

Поведінковий (діяльнісний) компонент представляє практичну готовність майбутнього менеджера до професійної діяльності і

схарактеризований сформованими організаційними та комунікативними вміннями, ставленням і умінням активно включатися в управлінську діяльність, застосовуючи набуті знання в практичній ситуації, зокрема, у нових, непередбачуваних умовах. Таким чином, діяльнісний компонент характеризує у певній мірі реалізовану здатність особистості до управлінської діяльності.

Для ефективного формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів нами запропонована та обґрунтована модель формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах економічного профілю, яка включає *мету* (формування управлінської компетентності менеджерів у вищих навчальних закладах економічного профілю); основні *принципи*, покладені в основу ефективної реалізації моделі підготовки спеціаліста (принципи розвитку професійної мобільності і конкурентоспроможності менеджерів; принцип єдності та послідовності нормативно-правової, спеціально-економічної, соціологічної, психолого-педагогічної, спеціально-управлінської підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах економічного профілю; принцип ситуативності (відбір ситуацій професійної діяльності менеджерів, організація навчального процесу на основі аналізу); принцип креативності (організація індивідуальної і колективної творчості студентів з розробки проектів в сфері менеджменту, застосування варіативних управлінських технологій в різних напрямках); принцип прогностичності (випереджальний характер професійно-управлінської підготовки менеджерів у вищих навчальних закладах економічного профілю).

Запропонована модель передбачає реалізацію основних *функцій* (освітньої, виховної, розвиваючої, організаційної, комунікативної, дослідницько-творчої, діагностично-аналітичної, організаційно-прогностичної, контрольної-оцінювальної) та взаємопов'язані *компоненти* (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісний) і; *змістовні модулі*: проблемно-пізнавальний, що містить професійно-орієнтовний зміст дисциплін спеціалізації, факультативи, елективні курси тощо; *професійно-технологічний* – презентує проектні, позиційні, контекстні технології, інтерактивні методи аудиторної і позааудиторної практичної роботи студентів; *інтегративно-результативний* – індивідуальний кейс-комплект управлінця, діагностичний інструментарій моніторингу.

До професійно значимих якостей менеджера науковці також відносять:

– адаптаційну мобільність: схильність до творчих форм діяльності, неперервність, поглиблення й оновлення знань, ініціативність, нетерпимість до відсталості, консервативних проявів, прагнення вчити інших, бажання якісних змін в організації й у змісті власної діяльності, готовність до обґрунтованого ризику, прагнення нововведень, розширення кола своїх повноважень, діловитість;

– контактність: товариськість, емпатія, інтерес до людей, високий рівень розуміння у сфері міжособистісних відносин, здатність приваблювати людей, бачити себе зі сторони, слухати, розуміти й переконувати людей, уміння подивитися на конфліктну ситуацію очима співрозмовника;

– стресостійкість: інтелектуальна й емоційна захищеність у проблемних ситуаціях, самовладання та тверезість мислення у прийнятті колективних рішень, володіння навичками саморегуляції стану;

– домінантність: владність, честолюбство, прагнення до особистісної незалежності, лідерство, готовність до безкомпромісної боротьби за свої права, самоповага, високий рівень самооцінки та домагань, сміливість, вольовий характер;

– рефлексивність: остаточна усвідомленість професійної діяльності, реалізація набутих знань і досвіду, здатність до самовдосконалення, націленість на пошук нових нестандартних способів вирішення професійних завдань [Чернова, 2010, с. 419].

Отже, сучасного менеджера можна охарактеризувати таким чином :

1) це особа, наділена владою щодо управління великим колективом людей;

2) це лідер, здатний вести за собою підлеглих, який за основу використовує високий рівень професіоналізму, свій авторитет та позитивні емоції;

3) це людина, яка вдало залагоджує зовнішні і внутрішні суперечки, володіє високими комунікативними здібностями, весь час встановлює контакти з владою і партнерами;

4) це керівник, який наділений стратегічним мисленням, може формувати цілі, основні види діяльності та напрямок «основного удару», визначати союзників і конкурентів, власні переваги та напрямок їх використання;

5) це новатор, який налаштовується під науково-технічний прогрес, вмє оцінити і без зволікання впровадити у виробництво той або інший винахід або ж раціоналізаторську пропозицію;

6) це особа, яка міцна і рішуча характером і в той же час розсудлива, чесна, з високим рівнем культури і освіченості;

7) це організатор і водночас вихователь, який спроможний створити колектив і спрямувати його ефективний розвиток.

В якості основних якостей, які повинні бути притаманні сучасному менеджеру, можна назвати: здатність управляти собою; здатність впливати на оточуючих; прагнення до особистого росту та самовдосконалення; винахідливість; вміння навчати підлеглих.

Головним для менеджерів є розуміння потреб запитів людей, вміння вірно оцінити потенціал і індивідуальні особливості робітників, прислуховуватися до думки, порадам і рекомендаціям членів колективу, сприяти розвитку їх ініціатив і оптимально використовувати їх в практичній роботі.

Висновки. Сучасний менеджер – це, по-перше, всебічно розвинена особистість, яка володіє необхідними знаннями, вміннями і навичками та кваліфікацією для виконання покладених обов'язків. По-друге, це працівник колективу, який сприяє успішному його функціонуванню і розвитку, який дотримується прийнятих в ньому цінностей. По-третє, це особистість, яка володіє певними моральними якостями, спроможна створити комунікації і підтримувати нормальне відношення з колегами. По-четверте, це спеціаліст, який прагне до розвитку своїх здібностей; працівник, який відданий компанії і готовий захищати її інтереси, виконавець певної роботи, який виконує її якісно і своєчасно.

Таким чином, процес підготовки спеціалістів з управління повинен формувати у майбутніх менеджерів професійні знання, вміння, навички, розвивати управлінські, комунікативні, організаторські здібності, і цілий ряд особистісних якостей, які необхідні для ефективної роботи, а також соціально-психологічну готовність до майбутньої управлінської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Білошапка, 2008* – Білошапка В. Зміст та пріоритети управлінської роботи менеджерів ТНК / В. Білошапка //Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 10 (89). – С. 19-22.
- Діденко, 2013* – Діденко М. С. Професійно значимі якості особистості менеджера організацій: теоретичний аспект / М. С. Діденко // Міжнар. наук. форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: зб. наук. праць / Ред. кол.: Євтух В. Б. (гол. ред.). – Київ: Фенікс, 2013. – Вип. 13. – С. 201-211.
- Зінченко, 2007* – Зінченко В. О. Професійна спрямованість майбутніх економістів як фактор ефективного формування кваліфікованого персоналу // Соціально-економічний розвиток України в умовах євроінтеграції: Зб. тез міжнар. молодіжної наук.-практ. конф. - Луганськ, 2007. – С. 159-162.
- Менеджер, 2008* – Менеджер - професія нашого часу / Всеукраїнський загальнополітичний освітнянський тижневик «Персонал плюс». – 2008. – № 32 (284). <http://www.personal-plus.net/284/3615.html>.
- Окорський, 2009* – Окорський В. П. Основи менеджменту: Навч. посібник. / В. П. Окорський. – Рівне: НУВГП, 2009. – 400 с.
- Пастухова, 2011* – Пастухова Т. І. Спілкування як інструмент професійної діяльності менеджера / Т. І. Пастухова // Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка, Ін-ту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України; [редкол. : Максименко С. Д. (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – Вип. 11. – С. 605-614.
- Тарасюк, 2013* – Тарасюк Г. М. Вимоги до сучасного менеджера / Г. М. Тарасюк // Менеджмент суб'єктів господарювання: проблеми та перспективи розвитку: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції ЖДТУ, Житомир, 2013. – С. 63-66.
- Чайка, 2005* – Чайка Г. Л. Культура ділового спілкування менеджера: навч. посіб. / Г. Л. Чайка. – К.: Знання, 2005. – 442 с. (Вища освіта ХХІ століття).
- Чернова, 2010* – Чернова К. М. Сучасні підходи до змісту професійно значущих якостей майбутнього менеджера / К. М. Чернова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2010. – № 10. – С. 418-422.

REFERENCES

- Biloshapka, 2008* – Biloshapka V. Zmist ta priory`tety` upravlins`koyi roboty` menezheriv TNK / V. Biloshapka //Formuvannya ry`nkovy`x vidnosyn`n v Ukraini. – 2008. – # 10 (89). – S. 19-22.
- Didenko, 2013* – Didenko M. S. Profesiyno znachy`mi yakosti osoby`stosti menezhjera organizacij: teorety`chny`j aspekt / M. S. Didenko // Mizhnar. nauk. forum: sociologiya, psy`xologiya, pedagogika, menedzhment: zb. nauk. pracz` / Red. kol.: Yevtux V. B. (gol. red.). – Ky`yiv: Feniks, 2013. – Vy`p. 13. – S. 201-211.

- Zinchenko, 2007 – Zinchenko V. O. Profesijna spryamovanist` majbutnix ekonomistiv yak faktor efekty`vnogo formuvannya kvalifikovanogo personalu // Social`no-ekonomichny`j rozvy`tok Ukrainy` v umovax yevrointegraciyi: Zb. tez mizhnar. molodizhnoyi nauk.-prakt. konf. Lugans`k, 2007. – S. 159-162.
- Menedzher, 2008 – Menedzher profesiya nashogo chasu / Vseukrayins`ky`j zagal`nopolity`chny`j osvityans`ky`j ty`zhnevny`k «Personal plyus». 2008. – # 32 (284). <http://www.personal-plus.net/284/3615.html>.
- Okors`ky`j, 2009 – Okors`ky`j V. P. Osnovy` menedzhmentu: Navch. posibny`k. / V. P. Okors`ky`j. – Rivne: NUVGP, 2009. – 400 s.
- Pastuxova, 2011 – Pastuxova T. I. Spilkuvannya yak instrument profesijnoyi diyal`nosti menedzhera / T. I. Pastuxova // Problemy` suchasnoyi psy`xologiyi: zb. nauk. pracz` Kam`yanecz`-Podil. nacz. un-tu im. I. Ogiyenka, In-tu psy`xologiyi im. G. S. Kostyuka NAPN Ukrainy`; [redkol. : Maksy`menko S. D. (vidp. red.) ta in.]. – Kam`yanecz`-Podil`s`ky`j: Aksioma, 2011. – Vy`p. 11. – S. 605-614.
- Tarasyuk, 2013 – Tarasyuk G. M. Vy`mogy` do suchasnoho menedzhera / G. M. Tarasyuk // Menedzhment sub`yektiv gosподaryuvannya: problemy` ta perspekty`vy` rozvy`tku: zb. materialiv Mizhnarodnoyi nauko-vo-prakty`chnoyi konferenciyi ZhDTU, Zhy`tomyr, 2013. – S. 63-66.
- Chajka, 2005 – Chajka G. L. Kul`tura dilovogo spilkuvannya menedzhera: navch. posib. / G. L. Chajka. – K.: Znannya, 2005. – 442 s. (Vy`shha osvita XXI stolittya).
- Chernova, 2010 – Chernova K. M. Suchasni pidxody` do zmistu profesijno znachushhy`x yakостей majbutn`ogo menedzhera / K. M. Chernova // Pedagogika formuvannya tvorchoyi osoby`stosti u vy`shnij i zagal`noosvitnij shkolax. – 2010. – # 10. – S. 418-422.

Надійшла до друку 9.07.2014.

УДК 37.014.61:004.77

Світлана Криштоф

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ ПРЕДМЕТІВ ГУМАНІТАРНОГО ЦИКЛУ

Аналізуються основні напрями застосування інтернету у навчальному процесі з гуманітарних дисциплін: використання інформаційних ресурсів мережі для оновлення змісту освіти і збагачення арсеналу засобів навчання; використання комунікаційних технологій для доступу до віддаленого обчислювального та експериментального устаткування, для організації індивідуальної навчальної діяльності учнів і їх колективної взаємодії.

У сукупності ці напрями можна характеризувати як інтернет-підтримку навчання гуманітарних дисциплін. Використання такої підтримки є найбільш продуктивним у навчанні старшокласників, яке дає змогу внести потрібні корективи у їх загальноосвітню підготовку з означених дисциплін на стадії її завершення. Учням старших класів пропонуються достатньо складні завдання як для індивідуального виконання з використанням ресурсів мережі, так і для виконання у складі групи, і це виправдовує витрати навчального часу, що виникають при роботі в режимі он-лайн на уроці. Розкривається досвід роботи старшокласників в он-лайн режимі, що є елементом їх підготовки до подальшої трудової діяльності в інформатизованому суспільстві.

Ключові слова: *навчання предметів гуманітарного циклу, напрями використання інтернету, підвищення якості навчання, інформаційно-комунікаційні технології.*

Анализируются основные направления применения интернета в учебном процессе гуманитарных дисциплин: использование информационных ресурсов сети для обновления содержания образования и обогащения арсенала средств обучения; использование коммуникационных технологий для доступа к удаленному вычислительного и экспериментального оборудования, для организации индивидуальной учебной деятельности учеников и их коллективного взаимодействия.